

**Biblioteka
Mieścisko**

im. Czesława
Chruszczewskiego

„jesteśmy w tym wszyscy razem”

Mieścisko, 21.02.2022

Diagnoza potrzeb/wyzwań lokalnej społeczności

Gminna Biblioteka Publiczna im. Czesława Chruszczewskiego

Przygotowywany przez Gminną Bibliotekę Publiczną Mieścisko Plan Rozwoju Biblioteki uwzględniać będzie konsekwencje wynikające z naszej lokalizacji (mała gmina wiejska, oddalenie od wielkich ośrodków miejskich o 50 km), zdiagnozowane „potencjały” lokalnej społeczności, będzie także próbą odpowiedzi na potrzeby i wyzwania przed którymi jako społeczność stoimy.

1. Źródłami naszej wiedzy o potencjałach i wyzwaniach są zmiany i trendy (obserwowane przez nas, opisane w dostępnych nam raportach i diagnozach), badania przeprowadzone na zlecenie Urzędu Gminy i opublikowane w dokumentach strategicznych gminy Mieścisko, badania własne: rozmowy, wywiady, „wywiad środowiskowy”, obserwacje, a także lektury stanowiące kontekst/horyzont naszych działań.

1.1. Zmiany i trendy

1.1.1. *Mapa Trendów* opracowywana rokrocznie przez Infuture Institute (Natalia Hatałska)

1.1.2. *The Global Risk Report* - publikowany corocznie przy okazji konferencji w Davos raport dotyczący 10 największych zagrożeń i kilku najpilniejszych potrzeb, które środowisko biznesowe powinno brać pod uwagę przy planowaniu działalności

1.1.3. Webinar Prezesa FRSI – Jacka Królikowskiego – 22.11.2021 „*Wyzwania współczesności*” – o czym warto pamiętać przygotowując wizję i misję instytucji – rzecz o współzależności trendów.

1.1.4. Raport TrendRadar.pl

1.1.5. NPRCz – diagnoza – 20 % Polaków ma „problemy z czytaniem ze zrozumieniem” , czyli nie posiada jednej z kluczowych kompetencji (zalecenie Rady Unii Europejskiej z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie)

1.1.6. „Praktyki kulturowe Polaków” – Tomasz Szlendak – raport

1.1.7. Raport „Młodzi 2020” Fundacja Batorego

1.2. Dokumenty Strategiczne Gminy Mieścisko

1.2.1. Strategia Rozwoju z Planem Lokalnego Rozwoju Gminy Mieścisko na lata 2021-2030

1.2.2. Program rewitalizacji dla Gminy Mieścisko na lata 2017-2023

1.2.3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Mieścisko na lata 2022-2027 (badania ankietowe)

1.2.4. Raport lokalnych zagrożeń Mieścisko 2019 (badania ankietowe dotyczące zagrożeń związanych z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych)

1.3. „Badania” własne

1.3.1. Wywiady z przedstawicielami lokalnej społeczności – nagrania w postaci podcastów „Poła głosów - Historia mówiona” – 20 audycji – źródło wiedzy o potencjałach gminy

1.3.2. Rozmowy z liderami społeczności lokalnej (wójt, sołtysi, radni, prezesi stowarzyszeń, liderki Kół Gospodyń Wiejskich, dyrektorzy jednostek organizacyjnych, proboszcz lokalnej parafii) – problemy, potrzeby, wyzwania.

1.3.3. Rozmowy z zarządem ZERiI Oddział Mieścisko i z seniorami – uczestnikami dwóch edycji Klubów Seniora - cel strategiczny; aktywność seniorów.

1.4. Konteksty, horyzonty

1.4.1. Jacek Dukaj „Po piśmie” (zmiana cywilizacyjna: odchodzenie od pisma, rola dźwięku, VR, rola „przeżycia”)

1.4.2. Connecting Audiences Polska „Słuchanie publiczności . Narzędzia, projekty, działania” (słuchanie jako innowacyjna metoda pracy, cyfrowe opowiadanie historii, zaangażowana współpraca z lokalną społecznością , biblioteka jako atrakcja i dobro społeczne)

2. Lektura raportów, dokumentów, obserwacja trendów i zmian, własne badania pozwoliły nam na określenie najważniejszych pilnych wyzwań i potrzeb środowiska, w którym znajduje się biblioteka. Są to potrzeby społeczne i technologiczne. Nasza diagnoza jest swego rodzaju mapą; z jednej strony narzędziem, które służyć ma nam do zaplanowania drogi (Program Rozwoju Biblioteki), ale także podsumowaniem miejsca, w jakim się w s z y s c y znajdujemy.

2.1. Wyzwania i potrzeby społeczne

2.1.1. **Demografia** : wszystkie raporty i dokumenty strategiczne gminy dostrzegają zjawisko starzenia się społeczeństwa. Mapa Trendów mówi o „srebrnym tsunami” , The Global Risk zwraca uwagę na „rozpad więzi społecznych” , Raport Młodzi 2020 wskazuje na wyludnianie się i „systematycznie powiększającą się grupę seniorów” , tendencję tę odnotowuje także ostatni Spis Narodowy 2021, gminna SRPS 2022-2027 wskazuje na malejącą systematycznie liczbę ludności i zwiększającą się liczbę osób starszych (18,23 %) , tendencję tę dostrzega także SRPS Powiatu Wągrowieckiego do roku 2020, gdzie zwrócono uwagę na większe znaczenie samorządu lokalnego w realizacji odpowiedniej polityki senioralnej.

Badani ankietowo mieszkańcy gminy podzieleni są w opinii działań na rzecz starszych mieszkańców. Połowa respondentów jest zdania, że takie działania są podejmowane w gminie (54,3%). Z kolei 45,7% badanych uważa, że gmina nie podejmuje działań na rzecz aktywizacji osób starszych. Spośród działań, które należałoby podjąć na rzecz seniorów z terenu gminy Mieścisko zapewnienie miejsc aktywnego spędzania czasu wolnego wskazało 59,3% ankietowanych. Potrzeba aktywizacji osób starszych znalazła się na trzecim miejscu hierarchii potrzeb badanych osób.

SRPS jako szansę na przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów starzenia się społeczeństwa (możliwe wykluczenie osób starszych/izolacja/, pogłębianie się problemów społecznych wskazuje „rozbudowę infrastruktury społeczno-kulturalnej i zwiększenie oferty kulturalnej i powstanie instytucjonalnych form wsparcia dla seniorów (np. Kluby Seniora)”.

2.1.2. **Rosnąca rola kobiet**: dostrzegliśmy zbieżność tej tendencji w Mapie Trendów z informacją z SRPS Gminy Mieścisko o dużym odsetku kobiet pozostających bez zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, co może świadczyć o niskich kwalifikacjach zawodowych, braku aktywizacji lub pełnieniu innych funkcji społecznych. Dostrzegamy możliwość wpływania na podnoszenie roli kobiet i podnoszenie ich kompetencji poprzez konkretne dedykowane kobietom nasze działania/projekty.

2.1.3. **Pogorszenie stanu zdrowia psychicznego** – na ten fakt wskazują wszystkie raporty, dokumenty strategiczne gminy (SRPS), temat obecny jest w publicystyce – z pewnością jako jeden ze skutków pandemii. Pisze się o „rozpadzie więzi społecznych”, o „ pogorszeniu stanu zdrowia psychicznego” , o „ucieczce w psychodeliki”, o „problemie uzależnień , które jest zjawiskiem coraz częściej występującym w naszym społeczeństwie, co można uznać za poważny problem społeczny” Przeciwdziałanie uzależnieniom znalazło się na czwartym miejscu w rankingu potrzeb badanych ankietowo mieszkańców (36,4 %) . W rekomendacja do SRPS zapisano, że „należy zwrócić uwagę na zjawiska niepożądanych zachowań dzieci i młodzieży, które dostrzega się na terenie gminy”.

2.1.4. **Ubóstwo** może być przyczyną wykluczenia społecznego. Mapa Trendów mówi o wzrastającej tendencji do działań włączających, działań ograniczających różnego rodzaju wykluczenie. Piramida potrzeb społecznych gminy umiejscawia zaś tę potrzebę (działania dla osób bezrobotnych i ubogich) w środku konstrukcji. Uznajemy to za ważne wyzwanie w naszej pracy.

2.1.5. **Trend „ różnorodność”**; wielość propozycji, ofert, sposobów życia, spędzania czasu, mnogość konkurujących ze sobą punktów widzenia, światopoglądów (niekiedy zwalczających się) stanowią bardzo istotny kontekst dla naszej pracy. Odnotowują to raporty (Mapa Trendów, Praktyki kulturowe Polaków, Raport Młodzi 2020 („poczucie świata bez granic”) , także esej Jacka Dukaja „Po piśmie” przynosi takie rozpoznanie – zanik „centrów” , funkcjonowanie w obrębie „baniek”, „królestw”, „społeczności”, „societ”. Misja Gminy Mieścisko w pierwszym zdaniu mówi zaś o „stworzeniu mieszkańcom możliwości wszechstronnego rozwoju” – zatem działania swe adresować chce bardzo szeroko, uwzględniając różnorodne sposoby postrzegania, przeżywania, doświadczania, odbioru rzeczywistości. Biblioteka jako miejsce spotkań, przecinania się tendencji, dyskusji światopoglądów może odegrać kluczową rolę w podkreślaniu wagi różnorodności i budowaniu umiejętności życia w zróżnicowanym środowisku.

2.2. Wyzwania i potrzeby technologiczne

Pisze się o „technologicznym świecie lustrzanym” zwracając uwagę na fakt, że rozwijająca się technologia dąży w kierunku świata, w którym wszystko ma swój odpowiednik i reprezentację w świecie cyfrowym. Punktem dojścia będzie może proponowany przez założyciela Facebooka świat Metawersum, ale już dziś trzeba ten aspekt mieć na uwadze projektując działania biblioteki. Rozumiemy przez to potrzebę (i wyzwanie) takiej organizacji pracy i stworzenie takiej oferty, by odpowiadała ona tym, którzy chcą korzystać z niej i online i w realu, tworzenie jej i programowanie w taki sposób, by ograniczyć „wykluczenie cyfrowe”. Ważnym kontekstem działań będą dla nas rozpoznanie Jacka Dukaja (esej „ Po piśmie”) zwracające uwagę na odchodzenie od cywilizacji pisma w stronę kultury „przeżycia”, „wrażenia”, „bezpośredniego transferu”. Istotne dla nas są także wnioski płynące z raportu «Praktyki kulturowe Polaków», który wskazuje na traktowanie oferty internetowej (streaming, kanały you tube, platformy typu Netflix, HBO i inne) jako pełnoprawnej oferty kulturalnej. Ważne będzie dla nas widzenie tej zmiany.

3. Odkrycia i potencjały

Na naszej mapie znajdują się nie tylko obszary stanowiące wyzwania, czy będące potencjalnymi problemami, ale również miejsca, które naszym zdaniem charakteryzują się niezwykłą energią, mają olbrzymi potencjał. To przede wszystkim lokalne stowarzyszenia, z którymi można sieciować usługi (Stowarzyszenie Patriot, Stowarzyszenie Dobrych pomysłów „Efekt”, Stowarzyszenie Castellum Nostrum, Cechownia Artystyczna, Stowarzyszenie Pomocy Uczniom im. Jana Pawła II), to liderki kół gospodyń wiejskich (Nieświastowice, Miłosławice, Podlesie, Popowo Kościelne, Kłodzin), niektórzy sołtysi, część radnych Rady Gminy, przedsiębiorcy, dyrektorki szkół podstawowych w Mieścisku i Popowie Kościelnym.

W spotkaniach z mieszkańcami gminy stanowiącymi podstawę cyklu nagrań audio „Historia mówiona” zdiagnozowaliśmy niezwykle bogactwo historii, opowieści dotyczących przeszłości gminy. Historie te mogą stać się kanwą programów, działań o charakterze społecznym i kulturalnym, niektóre z nich to gotowe scenariusze publikacji. Cykl audycji «Pola głosów- Historia mówiona» jest próbą uruchomienia niektórych z tych potencjałów.

4. Wnioski

Miejsce, w którym jako świadkowie i uczestnicy opisanych procesów się znajdujemy i które udało nam się opisać (zdiagnozować) jak wyżej jest miejscem wszechobecnej zmiany. Rozwój nowych technologii, internetowe narzędzia komunikacji, dynamika procesów gospodarczych, politycznych, społecznych, zagrożenia dla stabilności społeczeństwa w postaci kryzysów: klimatycznego, gospodarczego, psychicznego, skomplikowanie i złożoność świata – to wszystko widzimy jako kontekst dla naszej działalności. Postrzegamy tę sytuację jakoszansę dla biblioteki; szansę aktywnego uczestniczenia w życiu społeczności, możliwość wpływania na jakość życia mieszkańców.

Zaproponujemy wszechstronną, wielokierunkową działalność społeczną, kulturalną i edukacyjną, która stanowić będzie odpowiedź na wiele z opisanych wyżej wyzwań.

Ponieważ jesteśmy częścią społeczności nasze propozycje wspierać będziemy hasłem „*Jesteśmy w tym wszyscy razem*”, podkreślając wspólność doświadczeń i siłę wspólnotowego działania.

Ponieważ pracujemy w środowisku wiejskim, miejsce, do którego będziemy zapraszać (miejsce rozumiane szeroko - jako budynek, jako instytucja, jako działanie) będzie miejscem **Na Polach Kultury**. Ta metafora zrośnięta jest z jednym ze znaczeń słowa „kultura” , tym, które wskazuje na aspekt „uprawy”, „pielęgnacji”. Sztuka kultury może być sztuką pielęgnacji, co w kontekście wskazywanych w raportach poszukiwań wiedzy na temat budowania relacji, zagrożeń rozpadem więzi społecznych, pogarszania się stanu zdrowia psychicznego może być jedną z kluczowych funkcji instytucji kultury; Bibliotekarze jako „opiekunowie relacji”?- tak!

Podkreślając różnorodność doświadczeń, korzystając z rozwiązań technologii skoncentrujemy się na czterech polach aktywności, gdzie każde z nich będzie miejscem wykorzystania dostępnych nam potencjałów i próbą wyjścia naprzeciw dostrzeżonych wyzwań. Wyzwania/problemy/zagrożenia stanowić będą impuls dla aktywności biblioteki, co opiszemy szczegółowo w Planie Rozwoju Biblioteki. Nasz PRB będzie obejmował 4 pola: „pola tekstu” – działalność związana z biblioteką jako miejscem udostępniania zbiorów i tradycyjnie rozumianej kultury upowszechniania czytelnictwa, „pola dźwięku” – działalność wykorzystująca sferę audio (nowa oferta w postaci studia nagrań i studia radiowego do produkcji podcastów, audycji, Radia Biblioteka), „pole widzenia” – małe kino społecznościowe i „pole kultury” – koncerty, eventy, spotkania, warsztaty, debaty, konferencje.